

عنوان مقاله:

بررسی و رتبه بندی عوامل پیشران اجتماعی بیابان زائی دشت سیستان

محل انتشار:

پژوهش های حفاظت آب و خاک، دوره 25، شماره 6 (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 15

نویسندگان:

مجید اونق - استاد دانشگاه گرگان

حسین سرگزی - دانشجوی دکترای بیابانزدائی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

حسین بارانی - دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

خلاصه مقاله:

مفهوم بیابانزائی به از دست دادن خدمات اکوسیستم بدلیل تاثیر آشفته گی های انسانی و یا تغییرات اقلیمی در اکوسیستم های مناطق خشک مرتبط است. بیابان زایی بسته به پیشران و شرایط جغرافیایی، می تواند باعث تغییرات قهقرائی عمدتا پایدار در اکوسیستم گردد. مهار این پدیده مستلزم شناخت علل پیشرانی آن است. پیشرانهای بیابانزائی را می توان با عناوین بیوفیزیکی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مدیریتی گروه بندی کرد. در این مقاله برخی آشفته گیهای ناشی از فعالیت های انسان که در ارتباط با دانش و فرهنگ مردم قرار داشته و زمینه ساز وضعیت فعلی تخریب زمین و بیابان زایی شده اند به عنوان پیشران اجتماعی بیابانزائی مورد ارزیابی قرار گرفته اند. به این منظور از طریق منابع علمی مرتبط، پرسش نامه و پزل تخصصی با کارشناسان مرتبط لیستی از عوامل پیشران اجتماعی تهیه شده سپس عوامل کاندید در 6 معیار گروه بندی و در انتها با ابزار پرسش نامه مورد قضاوت کارشناسان قرار گرفته است. نتایج حاصل از تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار SPSS19 نشان داد که مهمترین معیارهای پیشران اجتماعی- فرهنگی موثر بر بیابانزایی و تخریب زمین با 20.49%، 19.32%، 17.36%، 16.76%، 13.12% و 13.008% به ترتیب عبارتند از: فقدان یا ضعف نهادهای اجتماعی، عادات تاریخی و فرهنگی نامتناسب، مهاجرت جمعیت، ضعف دانش و آموزش، افت ارزش های اجتماعی و مسائل مربوط به مالکیت زمین. همچنین با استفاده از روشتحلیل سلسله مراتبی (AHP) مشخص شد که در بین 38 عامل کاندید، 18 عامل از بقیه تاثیر گزارتر بودند. مهمترین عوامل موثر بر تخریب زمین و بیابانزائی به ترتیب: فقدان نظام بهره برداری از محصولات و خدمات تالاب هامون، شخم اراضی بایر، کشت و کار سنتی، عدم اعتماد بهره برداران به دانش کارشناسان مرتبط، ترجیح کشت زراعی به باغی و عدم بهره گیری از دانش بومی همزیستی با طبیعت معرفی گردید. در مجموع اعمال سیاست هایی با هدف حفظ محیط زیست و جوامع در مقابل بهره برداری مفرط از منابع طبیعی و از دست دادن سنت ها و تواناساختن یک فرهنگ برای استفاده پایدار از خدمات و محصولات زیست محیطی ضروری است. مشارکت همه دست اندرکاران برای جستجوی راه حل هایی برای مدیریت اراضی به طرز رو به تزایدی پذیرفته شده است. هر یک از دست اندرکاران دانش و دیدگاهی متفاوت در مورد ریشه مشکل و چگونگی حل آن دارد. استخراج، مستندسازی و هم راستا کردن ای دانش می تواند در توافق و تفاهم بر راه حل های پیشنهادی مفید باشد. در اکوسیستمهای کشاورزی متاثر از بیابانزائی، افزایش امنیت غذایی با اصلاح کشاورزی، توانمند سازی مردم محلی، کمک به تنوع معیشت و ارتقاء پایداری استفاده از منابع گام های اساسی برای کاهش یا معکوس کردن روند بیابان زائی به شمار می آید. سیاست ها بایستی ابعاد چندگانه اجتماعی و فرهنگی را به عنوان ریشه های تخریب اراضی و بیابانزایی مورد نظر قرار دهد. این ابعاد بسته به شرایط زیست محیطی متغیر هستند. دستگاههای دولتی منطقه به عنوان متولی مقابله با تخریب زمین و بیابانزائی در تعامل با جامعه محلی برای کنترل این پدیده توفیقاتی داشته اند. ...

کلمات کلیدی:

بیابانزائی، تخریب زمین، پیشران اجتماعی، سیستان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/953620>

